

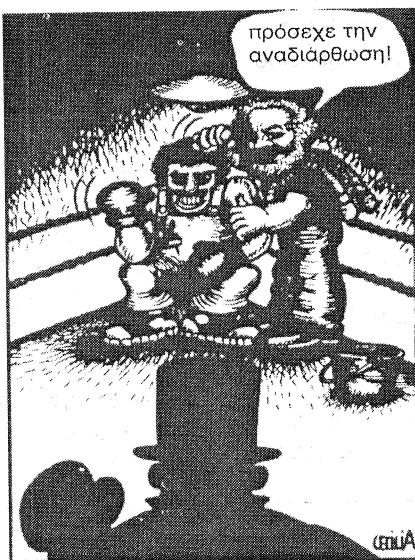
ΜΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Όποιες και να είναι οι σχέσεις αγοράς, οφείλουν να προσαρμόζονται στις κοινωνικές σχέσεις παραγωγής· η υπεραξία οφείλει να είναι επαρκής σε σχέση με την αξία του κεφαλαίου, για να συνεχίστει το παιγνίδι της αγοράς. Το κριτήριο για την επαρκεία είναι η συσσώρευση, γιατί χωρίς αυτή μπορεί να υπάρχει παραγωγή αλλά όχι καπιταλιστική παραγωγή, δηλαδή παραγωγή για τη δημιουργία κεφαλαίου...

Aν και καμιά πραγματική κρίση δεν μπορεί να προβλεφθεί ως προς το χρόνο επέλευσής της, και την έκταση της καταστροφικότητάς της, το καθεστώς της κρίσης μπορεί να αναμένεται σαν σίγουρο αποτέλεσμα μιας εντατικής σωρευτικής διαδικασίας, που αδυνατεί όμως να διατηρήσει την αναγκαία αποδοτικότητα. Επειδή η μείωση της αποδοτικότητας, συνδεόμενη με μια κλίμακα παραγωγής όπου σημειώνεται υπερπαραγωγή κεφαλαίου, γίνεται έκδηλη στη σφαίρα της αγοράς, δίνει και την εντύπωση πως πρόκειται για ένα απλό πρόβλημα της αγοράς, για μια προσωρινή ανισορροπία της προσφοράς και της ζήτησης. Κανείς καπιταλιστής δεν μπορεί να παραδεχτεί κάτι παραπάνω απ' αυτό, γιατί το να ανιχνεύσει την κρίση μέχρι τις θεμελιακές αξιακές σχέσεις της καπιταλιστικής παραγωγής σημαίνει πως δέχεται και την ευθύνη για την κρίση σαν οικονομική έκφραση των εκμεταλλευτικών σχέσεων κεφαλαίου-εργασίας...

Hπαραγωγή εμπορευμάτων δημιουργεί την ίδια της την αγορά στο μέτρο που είναι ικανή να μετατρέπει την υπεραξία σε νέο κεφάλαιο. Η ζήτηση στην αγορά είναι ζήτηση για καταναλωτικά και κεφαλαιουχικά αγαθά. Η συσσώρευση μπορεί να είναι μόνο συσσώρευση κεφαλαιουχικών αγαθών γιατί ό,τι καταναλώνεται δε συσσωρεύεται αλλά χάνεται. Είναι η μεγέθυνση του κεφαλαίου στη φυσική του μορφή που επιτρέπει την πραγματοποίηση της υπεραξίας έξω από τις ανταλλακτικές σχέσεις κεφαλαίου-εργασίας. Όσο υπάρχει μια επαρκής και συνεχής ζήτηση για κεφαλαιουχικά αγαθά, δεν υπάρχει λόγος να μην πουληθούν τα εμπορεύματα που εισέρχονται στην αγορά...

Στην πραγματικότητα, βέβαια, φαίνεται να συμβαίνει κάτι αντίστροφο· δημιουργείται η εντύπωση πως η υπεραξία δεν είναι πραγματοποιήσιμη επειδή υπάρχει αφθονία αξιών χρήσης (εμπορευμάτων). Και πραγματικά, για τον ατομικό καπιταλιστή είναι η απουσία ζήτησης που δυσχεραίνει την πώληση των εμπορευμάτων του και τον προτρέπει να μην αυξήσει την παραγωγή του με επιπλέον επενδύσεις. Όμως, αυτή η προφανής εξάρτηση της συσσώρευσης από τη ζήτηση στην αγορά αποκαλύπτει απλά τις αντιδράσεις των ατομικών καπιταλιστών απέναντι στην κοινωνική σπανιότητα υπεραξίας ή υπερεργασίας, δηλαδή στην ανεπάρκεια της αξίας χρήσης των εργατών (την εργασιακή τους απόδοση), που περιέρχεται στους καπιταλιστές με αντάλλαγμα την ανταλλακτική αξία των εργατών (μισθοί), ή πράγμα που είναι το ίδιο, στη μείωση της εκμεταλλευτικής συσσώρευσης σε σύγκριση με τις απαιτήσεις για κέρδος μιας προοδευτικής συσσώρευσης κεφαλαίου...

Eτοι, ο πραγματικός κορεσμός στην αγορά πρέπει να προξενείται από το γεγονός ότι η εργασία δεν είναι αρκετά παραγωγική για να ικανοποιήσει τις ανάγκες για κέρδος που γεννά η συσσώρευση του κεφαλαίου. Επειδή δεν έχουν παραχθεί αρκετά, το κεφάλαιο δεν μπορεί να επεκταθεί σε ρυθμό που θα επέτρεπε την πλήρη πραγματοποίηση αυτού που έχει παραχθεί. Η σχετική στενότητα υπεραξίας στη διαδικασία

της παραγωγής εμφανίζεται σαν απόλυτη αφθονία εμπορευμάτων στη διαδικασία κυκλοφορίας και σαν υπερπαραγωγή κεφαλαίου...

Tα προβλήματα του καπιταλισμού, αν και φανερώνονται στην αγορά, βρίσκουν τη λύση τους στη σφαίρα της παραγωγής, παρότι η λύση αυτή δεν πρόκειται να είναι τέλεια αν δεν επενεργήσει και στις σχέσεις της αγοράς...

Oι δυσχέρειες του καπιταλισμού μετακινούνται εδώ από τη σφαίρα της παραγωγής στη σφαίρα της διανομής. Δεν ερμηνεύει η παραγωγή της υπεραξίας αλλά η πραγματοποίησή της την καπιταλιστική κρίση. Αυτό είναι μια σαφής απόρριψη της μαρξικής θεωρίας για τη συσσώρευση του κεφαλαίου και —εξυπα-

κούεται— της ίδιας της θεωρίας της εργασιακής αξίας. Εξάλλου, η «μετακίνηση» αυτή δεν έχει τίποτα να κάνει με τις κοινωνικές συνθήκες που διακρίνουν τον καπιταλισμό του 20ου αιώνα, αφού σε όλες τις εποχές το πρόβλημα παραγωγής του κεφαλαίου μπορούσε να αναγνωρισθεί σαν πρόβλημα πραγματοποίησης. Ακόμα από τον 19ο αιώνα, ο Μάλθους για παράδειγμα, είδε τον πυρήνα του καπιταλιστικού διλήμματος στο πρόβλημα της πραγματοποίησης... Αν η παραγωγή υπεραξίας είναι αρκετή για να εξασφαλίσει μια επιταχυνόμενη επέκταση κεφαλαίου, δεν υπάρχει λόγος να υποθέσουμε ότι ο καπιταλισμός θα κλονιστεί στη σφαίρα της κυκλοφορίας...

Aπό μαρξική άποψη, οι διάφορες θεωρίες για τις κρίσεις, που κατατάσσουν το πρόβλημα είτε στην υποκατανάλωση είτε στην υπερπαραγωγή εμπορευμάτων —και η μια συνεπάγεται την άλλη— περιγράφουν μόνο την εξωτερική όψη του μηχανισμού της καπιταλιστικής κρίσης. Η περιοδική υπερπαραγωγή μέσων παραγωγής και εμπορευμάτων, που εμποδίζει την πραγματοποίηση της υπεραξίας, είναι, κατά τον Μαρξ, μόνο μια υπερπαραγωγή μέσων παραγωγής που δεν μπορούν να χρησιμεύσουν σαν κεφάλαιο, δηλαδή δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκμετάλλευση της εργασίας σε ένα δοσμένο βαθμό εκμετάλλευσης. Όσο κι αν η υπερπαραγωγή εμπορευμάτων είναι ένα ολοφάνερο γεγονός, η θεωρία του Μαρξ δεν είναι μια θεωρία της υποκατανάλωσης. Σύμφωνα με τον Μαρξ, η καπιταλιστική παραγωγή είναι και πρέπει πάντα να είναι σε διάσταση με την καταναλωτική δύναμη που υπάρχει, τόσο σε περιόδους ακμής όσο και σε περιόδους ύφεσης...

Hύφεση τερματίστηκε τελικά όχι από μια νέα περίοδο ευημερίας αλλά με τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, δηλαδή, μέσα από μια κολοσσιαία καταστροφή κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα και μια αναδιάρθρωση της παγκόσμιας οικονομίας που εξασφά-

λισε την κερδοφόρα επέκταση του κεφαλαίου για μια ακόμα περίοδο...Το πραγματικό ξέσπασμα του πολέμου μετέτρεψε την Αμερική σε «οπλοστάσιο της δημοκρατίας», όμως χρειάστηκε να μπει η Αμερική στον πόλεμο για να ξεπεραστεί η ύφεση και να επιτευχθεί ο στόχος της πλήρους απασχόλησης. Ο θάνατος, ο μεγαλύτερος όλων των Κεϋνσιανών, κυριάρχησε τώρα στον κόσμο για άλλη μια φορά.

Πάουλ Μάτικ, 1969/1978

Mia κουβέντα μόνο για τα αποσπάσματα από το έργο του Μάτικ. Πολλή συζήτηση γίνεται σε αριστερά και νεοαριστερά έντυπα πρόσφατα για την κρίση. Υπάρχει μια μεγάλη μαρξιστική θεωρητική παράδοση γύρω από την ερμηνεία των καπιταλιστικών κρίσεων, η οποία αποσιωπείται. Οι πρωταγωνιστές αυτής της συζήτησης στο εσωτερικό του μαρξιστικού κινήματος σχεδόν ποτέ δεν αναφέρονται και διαφορετικές μεταξύ τους απόψεις χρησιμοποιούνται εναλλάξ σε διάφορες «αναλύσεις» που διεκδικούν μάλιστα και την πρωτοτυπία, επαυξάνοντας τη σύγχιση. Η άποψη του Μάτικ —η μόνη «αντικειμενιστική» που εκτιμάμε— είναι ότι η κρίση εντοπίζεται στην παραγωγή και είναι κρίση εκμεταλλευσιμότητας της εργασίας. Θεωρεί (και σωστά) ότι άλλες κλασικές ερμηνείες της κρίσης, πχ κρίση υπερπαραγωγής/υποκατανάλωσης εμπορευμάτων λόγω χαμηλών μισθών είναι ασύμβατες με τη θεωρία για την κρίση υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου. Τι σημασία έχουν όλα αυτά; Και τι ενδιαφέρουν ανθρώπους σαν κι εμάς που ορίζουν την κρίση πρωτίστως ως κρίση αναπαραγωγής της καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης; Το ζήτημα της ερμηνείας των κρίσεων δεν είναι ένα «οικονομιστικό» ζήτημα: είναι βαθιά πολιτικό και θα επανέλθουμε πάνω σ' αυτό.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΑΡΙΑΣ

- Τεύχος 1:** Αφιερωμένο στους Μπουκτσινικούς οικολόγους, τους φιλοσιτουασιονιστές και τους πατριώτες
- Τεύχος 2:** Αφιερωμένο στους κακούς μαθητές, φοιτητές και καθηγητές και στη μνήμη των 250.000 σκοτωμένων κομπάρσων του CNN
- Τεύχος 3:** Αφιερωμένο στους πατριώτες, τους μικροαστούς και τους «νέγρους» εχθρούς τους
- Τεύχος 4:** Αφιερωμένο στους αντιφασίστες, τους αντικουλτουριάρηδες μικροαστούς και τους ειρηνιστές
- Τεύχος 5:** Αφιερωμένο στους «ξένους», τους ξεριζωμένους και τους προσωρινούς
- Τεύχος 6:** Αφιερωμένο στους απεργούς που οπάνε τα γκέττο τους και στους καταληψίες δρόμων
- Τεύχος 7:** Αφιερωμένο στους εχθρούς των εκπαιδευτικών νόμων, τους ενθουσιώδεις άνεργους και τους αλβανούς προλετάριους
- Τεύχος 8:** Αφιερωμένο στον πόλεμο (το δικό τους) που δε λέει να τελειώσει και στον πόλεμο (το δικό μας) που δε λέει ν' αρχίσει